

VERKONDIGING

door Maarten van Boekel

(27e zondag door het jaar; eerste lezing: Gen 2, 18-24; Ev. Mc. 10, 2-16 (jaar B)).

En God zei: “Het is niet goed dat de mens alleen blijft. Ik ga een hulp voor hem maken een hulp, die bij hem past”.

De mens is alleen. De schrijvers van dit Bijbelverhaal wisten het: ten diepste is de mens alleen. Niet alleen in dit verhaal, maar ook in het echt. Het dringt vaak pas tot ons door als we afscheid moeten nemen van iemand waar we zielsveel van houden; iemand die we niet kunnen missen. Juist dan voelen we hoe “hulpeloos alleen” een mens kan zijn. En ook al staan er dan drommen mensen om ons heen, we voelen dan diep in ons die bijna wurgende verlatenheid.

Leven is sterven, loslaten. En loslaten kan niemand voor je doen. Verwerken van intens verdriet om het gemis van je ouders, je kind, je levenspartner, je vriend of je vriendin verwerken van verdriet kan niemand voor je doen. Natuurlijk, de ander kan meeleven, maar je moet zelf door je verdriet heen groeien.

“Loslaten” heeft overigens lang niet altijd met sterven te maken. Soms moeten we onverwachts afscheid nemen van iets dat zo vanzelfsprekend leek. Iets als gezondheid, werk of bezit. En ook dat moeten we zelf verwerken.

In het scheppingsverhaal van vandaag horen we dat God niet tevreden is over zichzelf. We horen Hem zeggen: “Het is niet goed zo! Het is niet goed dat de mens alleen is”. En dan boetseert God de dieren: de wilde en de tamme; de vogels in de lucht, de dieren op het land en de vissen in het water. En de mens geeft al die dieren een naam, waarmee ze ook een bestemming een eigen levensweg krijgen. Maar ze blijken niet de beoogde hulp te kunnen zijn voor de mens.

En dus is de mens nog steeds alleen. En God ziet dat. En opnieuw is Hij niet tevreden over zichzelf. Hoe menselijk wordt God ons hier voorgesteld. Hij doet Zijn best om die ingewikkelde klus te klaren, maar het lukt Hem in zijn grenzeloze almacht niet om de eenzaamheid van de mens in één keer op te lossen.

En dan, zegt het verhaal, laat God de mens in slaap vallen. En in zijn slaap neemt God een rib uit de mens en vormt de andere mens.

We kennen het verhaal, maar wat zegt dit scheppings-verhaal nou echt?

Dat de mens zó alleen kan zijn, zo verstikkend alleen dat hij 't in die verlatenheid bijna dreigt op te geven. De tocht door de woestijn, de ballingschap, de hof van olijven, het kruis én het graf; want zo zwaar kan de levensweg van een mens zijn; zeker meer naar het einde toe. En dan lijkt het misschien soms net alsof het leven, waar we zo aan zijn gehecht, de mens de rug toekent.

En dan, juist dan kan het gebeuren. Juist op die momenten kan de ander je tegemoet komen. Is er ineens iemand die je aankijkt, iemand die je aanraakt, iemand met een gezicht, een stem, iemand met ogen die je zoeken en die je herkennen; iemand die jou ten diepste de moeite waard vindt. En in zo'n ontmoeting wordt die ander een deel van jou. En als je dan die ander kwijt raakt, raak je een deel van jezelf kwijt: onherroepelijk, definitief !

Het verhaal van de eerste lezing van vandaag (dit prachtige, in de rijke Joodse traditie gewortelde verhaal) gaat over een mens én een mens; over ik en de ander.

Het begon ooit met Adam, wat mens betekent. En dan komt de ander. Geen onderdaan, maar een aan de mens evenwaardige mens. Ook wij – u en ik; man en vrouw – zijn Adam; en ook in ons leven zoeken wij de ander, want ook wij hebben hulp nodig. Want zonder die ander is ons leven tot hulpeloosheid gedoemd. En als wij ons voor de ander openstellen, vinden wij hem of haar. Dat is de rijke en vooral ook troostrijke boodschap van de eerste lezing van vandaag.

Eigenlijk gaat deze lezing dus niet over man én vrouw; en al helemaal niet over het huwelijk. Dat het verhaal zo op man en vrouw is toegespitst – en zeker zo altijd is vertaald – heeft vooral te maken met toenmalige maatschappelijke verhoudingen.

Dit prachtige Bijbelfragment zegt dus niet dat man-en-vrouw de laatste waarheid is; mens-en-mens is de laatste waarheid. Elke echte ontmoeting met een ander bevestigt de waarheid dat, waar je een mens in liefde tegenover je vindt – een mens die in eigen gebrokenheid zijn leven met jou breekt en deelt – dat niet meer ongedaan is te maken. Zo'n ontmoeting raakt je; raakt je onder je rib, dus in je hart. Zo'n ontmoeting brengt je thuis, biedt geborgenheid en beschutting is een ontmoeting met God, want alleen in de mens realiseert God zich en laat God zich zien van aangezicht tot aangezicht. Dat het zo zijn moge voor ieder van ons.

(met dank aan Abraham Joshua Heschel en Jan Nieuwenhuis)